

УДК 330.342

МЕРЕЖЕВА ЕКОНОМІКА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

*Ю. Губені, д. е. н., О. Корчинська, к. е. н., П. Оліщук, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Характеризуючи особливості розвитку суспільства у ХХІ ст., особливу увагу варто звернути на повсюдне використання інформаційних і комп'ютерних технологій. Поява та розвиток новітніх технологій сприяє побудові й розвитку нових за формою та структурою господарських і ділових відносин, що формує так звану мережеву економіку.

Дослідження поняття «мережева економіка» в науковій літературі представлені досить широким спектром поглядів та визначень, розмаїтих за цілями й напрямками її розвитку. При цьому мережева економіка як новий напрям та осередок діяльності суб'єктів господарювання перебуває на етапі формування та розвитку, а її значення та наслідки ще малодосліджені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сутності дефініції «мережева економіка», особливостей її становлення та перспектив розвитку є в полі зору багатьох вітчизняних зарубіжних і вітчизняних учених. Варто виокремити праці зарубіжних науковців, зокрема П. Дракера, В. Мартіна, Р. Кроуфорда, М. Фрумкіна, Дж. Гелбрейта та ін. Що ж до вітчизняних науковців, то варто звернути увагу на дослідження А. Чухно, С. Соколенко, В. Андрусіва, І. Кравчука, Л. Кіт, Т. Дзядук та ін.

Постановка завдання. Досі існують малодосліджені теоретичні та практичні проблеми, які потребують поглибленого вивчення, особливо стосовно оцінки готовності та подальшого запровадження мережевої економіки в Україні, що й стало нашим завданням.

Виклад основного матеріалу. Мережеві відносини характерні для будь-якої економіки, проте саме епоха постіндустріального суспільства, використовуючи інформаційні та комунікаційні технології, підвищила роль мереж. Як зазначає І. Кравчук, моделі взаємодії, яким сьогодні відповідають реально функціонуючі ринки, можна розглянути як системи: 1) «бізнес-бізнес» (B2B), гуртова торгівля, електронні біржі; 2) «бізнес-споживач» (B2C), роздрібна торгівля, інтернет-магазини; 3) «бізнес-адміністрація» (B2A), ринок державних закупівель; 4) «громадянин-адміністрація» (C2A), електронний уряд; 5) «споживач-споживач» (C2C), електронні приватні аукціони [1, с. 46]. У рамках сучасних концепцій мережевої економіки, на думку дослідника, можна розглянути взаємодію торговельно-промислових палат (ТПП), бізнесу та влади як типову мережеву взаємодію. На теперішній час усі держави світу (за винятком Ватикану, Східного Тимора та Науру) мають торговельно-промислові палати [2, с. 39]. Такий рівень розповсюдження палат фактично об'єднує підприємців усіх країн у глобальну систему. Україна також не стоїть осторонь цих процесів: нині на її території створено регіональні торговельно-промислові палати, членами яких є підприємства і фірми різних форм власності.

Виникнення мережевої економіки вчені пов'язують з початком використання різних інформаційних мереж і класифікують їх за рівнем інтеграції. Так,

В. Бугорський поділяє їх у такий спосіб: корпоративні, внутрішньофірмові мережі (інтранет); мережі ділового партнерства (екстранет); глобальні мережі (наприклад, Інтернет).

Кожний рівень інтеграції визначає цілком конкретні обмеження для доступу в інформаційний простір. Якщо в глобальних мережах таких обмежень практично немає, то в корпоративних мережах і мережах ділового партнерства вони присутні й відповідають винятково інтересам корпоративних користувачів або учасників партнерських об'єднань [3, с. 87; 4, с. 110].

На думку багатьох учених, мережева економіка – це якісно нова форма економічного порядку, історична фаза розвитку цивілізації, яка починає витісняти ієрархічні й ринкові форми з обслуговування економічних відносин у суспільстві [1, с. 45].

На думку В. Галайди, мережева економіка – особлива форма економічної діяльності, що базується на горизонтальних зв'язках, глобальному електронному середовищі, з переважанням як найважливіших елементів продуктивних сил знань, інформації стосунків, що забезпечують миттєву реакцію на попит і пропозицію (природа мережевої економіки заснована на розмаїтих тісних зв'язках між суб'єктами стосунків) [5, с. 27].

Натомість С. Дятлов визначає мережеву економіку як системно організовану багаторівневу просторову структуру взаємин в Інтернеті, телекомунікаційних мережах та інших мережевих структурах між економічними агентами, що охоплює індустрію створення нових інформаційних технологій та інформаційних продуктів, телекомунікаційні і провайдерські послуги, електронний бізнес, електронні ринки, електронні біржі, телебанкінг, телероботу, структуру, що розвивається відповідно до своїх специфічних цілей і критеріїв ефективності [6].

На основі наукових досліджень Л. Кіт формулює власний погляд на термін «мережева економіка». Дослідник вважає, що це одна з мережевих форм організації соціально-економічної діяльності в рамках моделі ринкової економіки з високим рівнем інформатизації, заснованої на активному використанні господарюючими суб'єктами, інформаційно-комунікаційними технологіями та глобальною електронною мережею Інтернет у процесах громадського відтворення [7, с. 188].

На нашу думку, в теоретичне обґрунтування терміна «мережева економіка» науковець М. Кастельс вкладає правильніше і наближене до сучасних тенденцій соціально-економічного розвитку розуміння. Він зазначає, що мережева економіка – економіка нового типу – інформаційна та глобальна економіка. Інформаційна, бо конкурентоспроможність і продуктивність чинників або агентів у цій економіці (регіон, нація, компанія) залежать насамперед від їх спроможності генерувати, обробляти й ефективно використовувати інформацію, засновану на знаннях. Глобальна – тому що всі основні види економічної діяльності (виробництво та споживання товарів і послуг), а також їх складові організуються в глобальному масштабі безпосередньо або з використанням розгалуженої мережі, що зв'язує економічних агентів [8].

Оскільки характер мережевої економіки визначається потребами суспільства в послугах інформаційного характеру, В. Бугорський та І. Стрілець пов'язують

мережеву економіку з виробництвом і розподілом мережевих благ. Ринки мережевих благ створюються всюди, де з'являється мережа. Це телефонні послуги, послуги Інтернету, програмне забезпечення, банківські послуги, дистанційне навчання тощо. Поширюється мережевий маркетинг, мережева реклама. Важливим стає не створення блага як такого, а створення мережі, що продукує і поширює таке благо, і це принципово відрізняє мережеву економіку від немережевої [3, с. 95; 9, с. 186].

Отже, дефініція «мережева економіка» виникла в результаті розвитку інформаційних технологій та використання нових організаційних моделей управління господарськими процесами. Відсутність єдиного узгодженого теоретико-методологічного підходу до визначення сутності мережевої економіки свідчить про її розвиток та подальше формування. Варто також зазначити, що мережева економіка, її зміст і форма не залежать від типу та моделі економічної системи, в якій вона функціонує. Залежність проявляється лише від стану розвитку економіки.

Висновки. Діяльність суб'єктів господарювання спрямована на досягнення економічного зростання. При цьому особливістю ХХІ ст. є шлях, яким це досягається, адже задля економії витрат і ресурсів (матеріальних, фінансових, інформаційних) необхідно швидко та якісно управляти господарськими процесами. Мережева економіка сприяє позитивному розвитку економіки, тому держава може досягти успіху за рівноправної інтеграції в глобальне інформаційно-мережеве середовище, розробки та впровадження ефективної національної політики.

Бібліографічний список

1. Кравчук І. П. Еволюція терміну «мережева економіка»: сутність та підходи до її визначення [Електронний ресурс] / І. П. Кравчук // Інноваційна економіка – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/2011_6/44.pdf.
2. Болдир Г. М. Моделі поведінки торгово-промислової палати як інформаційного агента в системі взаємодії бізнесу та влади / Г. М. Болдир // Вісник економічної науки України. – 2009. – №1. – С. 39–43.
3. Стрелец І. А. Сетевая экономика : учебник / И. А. Стрелец. – М. : Эксмо, 2006. – 166 с.
4. Паринов С. И. К теории сетевой экономики / С. И. Паринов. – Новосибирск : ИЭОПП СО РАН, 2002. – 168 с.
5. Галайда В. А. Глобализация и регулирование сетевой экономики в современных макроэкономических системах : дис. ... д-ра экон. наук / В. А. Галайда. – М. : ГУУ, 2005. – 290 с.
6. Дятлов С. А. Принципы информационной экономики / С. А. Дятлов // Информационное общество. – 2000. – № 2. – С. 77–85.
7. Кіт Л. З. Еволюція мережевої економіки / Л. З. Кіт // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – №3, т. 2. – С. 187–194.
8. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура [Электронный ресурс] / М. Кастельс. – Режим доступа : <http://polbu/kastels.html>.
9. Бугорський В. Н. Сетевая экономика : учеб. пособие / В. Н. Бугорський. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 256 с.

Губені Ю., Корчинська О., Оліщук П. Мережева економіка: теоретичні аспекти

Досліджено основні тенденції формування та розвитку мережевої економіки. Визначено сутність поняття «мережева економіка». Наведено характеристику

чинників формування мережевої економіки. Виявлено елементи, які забезпечують швидкість та якість управлінських процесів у діяльності господарюючих суб'єктів.

Ключові слова: економіка, мережева економіка, економічне зростання, інформаційні технології, постіндустріальне суспільство.

Hubeni Yu., Korchynska O., Olishchuk P. Networked economy: theoretical aspects

The basic trends of formation and development of the network economy. The essence of the concept of «network economics». The article presents a description of the factors forming the network economy. Discovered elements that ensure speed and quality management processes in business entities.

Key words: economics, network economics, economic growth, information technology, post-industrial society.

Губени Ю., Корчинская А., Олищук П. Сетевая экономика: теоретические аспекты

Исследованы основные тенденции формирования и развития сетевой экономики. Определена сущность понятия «сетевая экономика». Приведена характеристика факторов формирования сетевой экономики. Выявлены элементы, которые обеспечивают скорость и качество управленческих процессов в деятельности хозяйствующих субъектов.

Ключевые слова: экономика, сетевая экономика, экономический рост, информационные технологии, постиндустриальное общество.

Стаття надійшла 16.03.2017

УДК 330.131:7(075.8)

**ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ:
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ**

І. Щербата, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Ринок аграрної продукції характеризується низькими бар'єрами входження, що створює висококонкурентне середовище. Великотоварні підприємства (агрохолдинги) мають значні конкурентні переваги за рахунок можливості використання інтенсивних технологій та інновацій. Останніми роками спостерігаємо процес нарощування виробництва сільськогосподарської продукції у сільськогосподарських підприємствах, в окремих випадках – відродження деяких галузей виробництва. Однак ці темпи є недостатніми, а виробництво продукції сільського господарства переважно зосереджене в господарствах населення. Ринкові трансформації аграрних підприємств характеризуються структурним дисбалансом аграрного виробництва [5]. Спостерігається різке переважання виробництва продукції рослинництва. Виробництво продукції тваринництва зосереджене зазвичай в господарствах населення і частково у фермерських госпо-